DEZVOLTAREA SECTORULUI AGRICOL ȘI MEDIULUI RURAL ÎN PROCESUL INTEGRĂRII EUROPENE

DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL SECTOR AND THE RURAL ENVIRONMENT IN THE PROCESS OF EUROPEAN INTEGRATION

Elena COJOCARU,
master's Student in international relations program,
State University of Moldova

SUMMARY

In this article, problems related to the integration of the Republic of Molova into the European Union are addressed in terms of the agricultural sector. A review of the main aspects regarding the development policies of the national agricultural sector in the process of aligning the common agricultural and rural policies at the European level is carried out; in the context of sustainable development, environmental aspects, biodiversity conservation, efficient use of natural resources and the promotion of sustainable agricultural practices are examined.

Keywords: *food security, European integration, sustainable agricultural practices, biodiversity, subsistence, semi-subsistence.*

Integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană (UE) privind sectorul agriculturii și dezvoltării rurale reprezintă o temă complexă și de actualitate. Acest domeniu interdisciplinar se concentrează asupra procesului de aliniere a politicilor agricole comune (PAC) și rurale la nivel european, cu scopul de a promova o dezvoltare durabilă, echilibrată și competitivă în sectorul agricol și în comunitățile rurale evidențiind importanța acestui proces și impactul său socio-economic.

Prin intermediul analizei și sintezei informațiilor relevante, aspecte legate de integrarea europeană în agricultură și dezvoltarea rurală se elaborează politici agricole comune (PAC), programe de finanțare, reglementări și directive europene care își propun să armonizeze și să îmbunătățească performanțele sectorului agricol și calitatea vieții în zonele rurale. Întrucât, noi oportunități de piață, ar trebui să fie însoțită de politici și strategii adecvate care să sprijine modernizarea și dezvoltarea durabilă a agriculturii din Republica Moldova.

Îmbunătățirea capacității de a face față concurenței din UE și a produselor agricole și alimentare importate poate consolida poziția Republicii Moldova pe piața internațională și poate contribui la dezvoltarea sustenabilă și prosperitatea comunităților rurale.

Aplicarea PAC reprezintă un proces dinamic, care implică consultări constante cu actorii relevanți din sectorul agricol și rural. Obiectivele[1] politicii se adaptează continuu

[1]**Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2023-2030**

pentru a face față noilor provocări, cum ar fi schimbările climatice, sustenabilitatea și impactul asupra mediului, digitalizarea și competitivitatea la nivel global. Pentru a asigura succesul și eficiența PAC, coordonarea între instituțiile europene și statele membre, precum și implicarea fermierilor și a societății civile, sunt esențiale.

În contextul dezvoltării durabile, se acorda o atenție specială aspectelor de mediu, conservării biodiversității, utilizării eficiente a resurselor naturale și promovării practicilor agricole sustenabile. Totodată, rolul dezvoltării rurale în promovarea coeziunii sociale și economice constă în crearea de locuri de muncă și îmbunătățirea infrastructurii în comunitățile rurale.

Perspectivă obiectivă asupra procesului de integrare europeană în agricultură și dezvoltare rurală pune în evidență beneficiile și provocările implicate.

Drept urmare a evoluției integrării europene în agricultură și dezvoltare rurală, este importantă actualizarea și consultarea surselor de încredere pentru informații actuale și relevante.

În procesul integrării europene, sectorul agriculturii și al dezvoltării rurale reprezintă aspecte esențiale, având în vedere importanța lor economică, socială și culturală pentru țările membre ale Uniunii Europene. Există mai multe condiții și cerințe pe care aceste țări trebuie să le îndeplinească în cadrul politicii agricole comune (PAC) și al dezvoltării rurale pentru a beneficia de fonduri europene și a participa activ la procesul de integrare europeană.

Conform Comisiei Europene se aplică două seturi de criterii de importanță:

Existența unei economii de piață funcționale, bazată pe drepturi de proprietate clare, pe piețe funcționale, pe liberalizarea prețurilor[2] și pe stabilitatea macroeconomică[3]. Bazată pe drepturi de proprietate clare, o economie de piață favorizează investițiile în agricultură, stimulează dezvoltarea întreprinderilor agricole și atrage capitalul necesar modernizării și creșterii eficienței în sectorul agricol. Prin stabilirea unui cadru juridic robust și coerent pentru proprietatea agricolă, se asigură siguranța și protecția drepturilor de proprietate, creându-se un mediu propice pentru investiții și dezvoltare durabilă în agricultură.

Pe acest segment, un alt element important în dezvoltarea sectorului agricol și rural în Republica Moldova este liberalizarea prețurilor. Aceasta implică eliminarea sau reducerea intervenției guvernamentale în stabilirea prețurilor, permițând astfel piețelor să funcționeze în mod liber și să se adapteze la cererea și oferta reală. Prin liberalizarea prețurilor, se creează oportunități pentru agricultori de a obține venituri mai mari și de a-și diversifica activitățile, contribuind la creșterea competitivității sectorului agricol în ansamblu.

Stabilitatea macroeconomică reprezintă un pilon esențial pentru asigurarea unui mediu favorabil dezvoltării sectorului agricol și rural în Republica Moldova. Aceasta

[2] Într-un sistem cu prețuri liberalizate, guvernul sau autoritățile de reglementare intervin minim în stabilirea prețurilor, permițându-le producătorilor și comercianților să-și stabilească prețurile în funcție de cererea și oferta din piață. Aceasta înseamnă că prețurile se pot ajusta în mod dinamic, reflectând schimbările de pe piață și devenind un indicator important pentru a aloca resursele în mod eficient.

[3] Macroeconomia lucrează cu mărimi agregate, cercetează comportamentul economiei în general, cum ar fi venitul total sau gradul de ocupare al forței de muncă, rata inflației sau oscilațiile conjuncturale.

implică menținerea unei inflații scăzute și stabile, a unei politici monetare și fiscale coerente și predictibile, precum și a unui climat de investiții sigur și atrăgător. Prin menținerea stabilității macroeconomice, se creează premisele necesare pentru investiții durabile în agricultură și dezvoltare rurală, contribuind la creșterea prosperității și crearea de noi oportunități în aceste sectoare.

Capacitatea de a face față presiunii concurențiale și forțelor pieței din UE și a celor exercitate de produsele agricole și alimentare importate reprezintă un aspect esențial pentru dezvoltarea durabilă și competitivitatea sectorului agricol în Republica Moldova pe următoarele segmente:

Modernizarea și eficientizarea producției: Pentru a face față concurenței din UE și piețelor internaționale, fermierii din Republica Moldova ar trebui să-și modernizeze tehnologiile agricole și să-și îmbunătățească eficiența producției. Utilizarea tehnicilor agricole avansate, a echipamentelor moderne și a inovațiilor în domeniul agriculturii poate crește randamentul și calitatea produselor, ceea ce ar putea atrage mai mulți cumpărători și asigura competitivitatea în contextul piețelor libere ale UE.

Diversificarea producției: Agricultura din Republica Moldova ar trebui să își diversifice producția și să se concentreze pe producția de produse agricole cu valoare adăugată ridicată și cerere pe piața internațională. Prin cultivarea de produse specializate, organice sau tradiționale, fermierii pot obține prețuri mai bune și pot să facă față mai bine competiției, evitând să fie în concurență directă cu produsele similare importate din alte țări.

Îmbunătățirea calității și siguranței alimentare: Asigurarea unei calități superioare a produselor agricole și alimentare este crucială pentru a câștiga încrederea consumatorilor din UE și pentru a construi o imagine de marcă pozitivă pentru produsele moldovenești. Implementarea unor standarde de siguranță alimentară și de calitate corespunzătoare, precum și adoptarea unor sisteme de certificare recunoscute internațional, pot spori competitivitatea produselor agricole moldovenești pe piața europeană.

Integrarea lanțului de aprovizionare: Colaborarea dintre producători, procesatori și comercianți este importantă pentru a obține o poziție mai puternică pe piață și pentru a face față presiunii concurențiale. Integrarea lanțului de aprovizionare și dezvoltarea parteneriatelor cu companii și retaileri din UE pot facilita accesul la piețele europene și pot asigura o distribuție mai eficientă și competitivă a produselor agricole moldovenești.

Investiții în cercetare și dezvoltare: Îmbunătățirea capacității de cercetare și dezvoltare în domeniul agricol poate aduce inovații și soluții tehnologice care să sprijine competitivitatea sectorului agricol din Republica Moldova. Adoptarea unor practici agricole sustenabile, dezvoltarea de noi soiuri de plante adaptate la condițiile locale și tehnologii de procesare mai eficiente pot contribui la creșterea performanțelor agricole și a atractivității produselor pe piața europeană.

Autoritate publică agricolă cu o capacitate administrativă fixată pentru elaborarea de politici agricole, pentru analiza și aplicarea acestora, pentru efectuarea de plăți de sprijin și pentru controlul acestora.

Capacitatea administrativă adecvată pentru elaborarea și implementarea măsurilor de preaderare pentru dezvoltare rurală și ulterior, a programelor comunitare de dezvoltare rurală, este esențială pentru asigurarea unei tranziții eficiente și de succes către un sistem agricol modern și sustenabil, în contextul integrării în Uniunea Europeană

(UE). Această capacitate administrativă trebuie să fie puternică și bine pregătită, pentru a putea face față provocărilor și cerințelor complexe ale politicii agricole comune (PAC) și a programelor UE de dezvoltare rurală. Prezentăm câteva aspecte-cheie ale capacității administrative adecvate:

Expertiză și cunoștințe specializate: Personalul implicat în elaborarea și implementarea măsurilor de preaderare și programelor de dezvoltare rurală trebuie să aibă expertiză și cunoștințe specializate în domeniul agricol, legislația UE[4], politicile agricole și dezvoltarea rurală. Acest lucru implică pregătirea și formarea continuă a funcționarilor publici, a specialiștilor agricoli și a altor actori implicați în procesul de dezvoltare rurală.

Planificare strategică și abordare integrată: Capacitatea administrativă adecvată presupune o planificare strategică bine definită și o abordare integrată a dezvoltării rurale. Aceasta implică coordonarea eforturilor dintre diversele instituții și organismele implicate în dezvoltarea rurală, astfel încât să se asigure o abordare coerentă și eficientă.

Monitorizare și evaluare: O capacitate administrativă adecvată presupune existența unor sisteme robuste de monitorizare și evaluare a progresului și impactului măsurilor de preaderare și programelor de dezvoltare rurală. Aceasta permite identificarea punctelor forte și a aspectelor care necesită îmbunătățiri, astfel încât politica să fie adaptată și optimizată în timp.

Colectarea și gestionarea datelor: Pentru o planificare strategică adecvată și luarea deciziilor informate, este esențială colectarea, gestionarea și analizarea datelor relevante pentru dezvoltarea rurală. Capacitatea administrativă trebuie să asigure accesul la date precise și actualizate, precum și la instrumente de analiză și evaluare adecvate.

Participarea și implicarea părților interesate: Capacitatea administrativă adecvată trebuie să promoveze participarea activă și implicarea părților interesate în procesul de dezvoltare rurală. Aceasta include consultarea cu fermierii, organizațiile agricole, comunitățile rurale și alte entități relevante, pentru a asigura o abordare coerentă și adaptată la nevoile reale ale comunităților rurale.

Management financiar și transparență: Capacitatea administrativă adecvată trebuie să asigure un management financiar eficient și o transparență sporită în utilizarea resurselor financiare alocate pentru dezvoltarea rurală. Aceasta contribuie la creșterea încrederii și a responsabilității în gestionarea fondurilor publice.

Prin dezvoltarea unei capacități administrative adecvate, Republica Moldova poate aborda cu succes provocările și oportunitățile oferite de integrarea în UE, asigurând o dezvoltare rurală durabilă și prosperitatea comunităților rurale. Această capacitate administrativă puternică va juca un rol crucial în implementarea cu succes a PAC și a programelor de dezvoltare rurală ale UE, contribuind la modernizarea și creșterea competitivității sectorului agricol și la îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale.

Alinierea legislativă[5] și crearea de capacități administrative în domeniul agriculturii ecologice și al politicii pentru promovarea dezvoltării durabile și a competitivității în sectorul agricol, în special în contextul integrării în Uniunea Europeană.

Instituirea unor mecanisme de piață (standarde de comercializare, raportarea prețurilor, gestionarea cotelor, organizații de producători, mecanisme de intervenție pu-

[4] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0228&qid=1689804971705
[5] medak_manual_armonizarea-legislatiei-ca-element-.pdf

blică). Instituirea acestor mecanisme este importantă pentru a asigura că piața agricolă răspunde corespunzător la schimbările economice, sociale și de mediu și contribuie la dezvoltarea durabilă a comunităților rurale.

Agricultura de subzistență și agricultura de semi-subzistență joacă un rol important în asigurarea hranei și în economia rurală a multor comunități. Cu toate acestea, ele se confruntă cu provocări precum schimbările climatice, accesul limitat la resurse și tehnologie, precum și vulnerabilitatea în fața unor schimbări economice sau sociale majore.

Agricultura de subzistență se referă la un sistem de producție agricolă în care fermierii cultivă și cresc culturi și animale pentru a-și asigura hrana și necesitățile de bază. Cantitatea de produse agricole obținute este adesea suficientă doar pentru a acoperi nevoile de bază ale gospodăriei agricole și ale familiei fermierului.

Scop și caracteristici: Scopul principal al agriculturii de subzistență este asigurarea hranei și supraviețuirea familiei fermierului, mai degrabă decât obținerea unui profit pe piață. Fermierii se bazează adesea pe metode tradiționale de cultivare și pe resurse locale limitate.

Tehnici agricole: Agricultura de subzistență implică adesea utilizarea uneltelor simple și a metodelor de lucru manuale, întrucât accesul la tehnologii și inputuri moderne poate fi limitat. Fermierii utilizează adesea sămânță proprie și își gestionează resursele pentru a asigura o producție minimă necesară supraviețuirii.

Diversitatea culturilor: În agricultura de subzistență, fermierii tind să cultive o varietate de culturi care sunt adaptate la condițiile locale și care oferă nutrienții necesari pentru o dietă echilibrată. Aceasta contribuie la reziliența sistemului agricol în fața unor condiții climatice variabile.

Agricultura de semisubzistență reprezintă un sistem agricol în care fermierii cultivă o parte din producția pentru a-și asigura hrana și nevoile de bază, iar surplusul de produse agricole este destinat vânzării sau schimbului pe piață, generând astfel și o sursă suplimentară de venit.

Scop și caracteristici: În agricultura de semisubzistență, producția agricolă este suficientă pentru a acoperi nevoile de bază ale familiei fermierului, dar și pentru a genera excedent, care poate fi valorificat pentru a obține resurse sau bunuri suplimentare.

Tehnici agricole: Fermierii din agricultura de semisubzistență pot utiliza tehnici agricole mai avansate decât cei din agricultura de subzistență, iar utilizarea unor inputuri moderne, cum ar fi îngrășămintele și pesticidele, poate fi mai răspândită. Cu toate acestea, pot exista în continuare limite financiare și tehnologice.

Diversificarea producției: În agricultura de semisubzistență, fermierii își diversifică adesea producția pentru a-și reduce riscul și a asigura o varietate de produse agricole pentru uz propriu sau pentru piață. Vulnerabilitate la schimbări economice și sociale.

Agricultorii de subzistență și de semi-subzistență întâmpină dificultăți în obținerea de credite și servicii financiare pentru a-și dezvolta afacerile agricole. Aceasta îi limitează în ceea ce privește investițiile în tehnologii, infrastructură și dezvoltarea activităților agricole.

Oportunități ale sectorului agricol și mediului rural prin integrare UE[6]

Acces la piețe și standarde europene: Prin integrarea în Uniunea Europeană, fermierii din Republica Moldova ar avea acces la piața vastă a UE. Aceasta ar putea oferi noi oportunități de vânzare a surplusului agricol și a produselor tradiționale pe piața europeană, sporind astfel veniturile fermierilor și contribuind la diversificarea economiilor rurale. De asemenea, integrarea în UE ar implica alinierea la standardele europene de calitate și siguranță alimentară, ceea ce ar spori încrederea consumatorilor în produsele agricole moldovenești.

Acces la fonduri și tehnologie: Uniunea Europeană oferă diverse fonduri și programe de sprijin pentru dezvoltarea rurală și modernizarea agriculturii. Prin intermediul acestor programe, fermierii și comunitățile rurale din Republica Moldova ar putea beneficia de finanțare pentru investiții în infrastructură, tehnologii agricole moderne, conservarea mediului și dezvoltarea durabilă. Acest sprijin financiar ar putea îmbunătăți performanțele agricole și ar putea crește calitatea vieții în zonele rurale.

Transfer de cunoștințe și experiență: Integrarea în Uniunea Europeană ar deschide noi oportunități de schimb de cunoștințe și experiență în domeniul agricol. Fermierii moldoveni ar putea beneficia de know-how și bune practici din partea altor state membre ale UE, ceea ce ar putea contribui la creșterea eficienței agricole, implementarea tehnicilor inovatoare și creșterea productivității.

Susținerea dezvoltării rurale: Politicile și programele de dezvoltare rurală ale UE au ca obiectiv crearea de locuri de muncă, îmbunătățirea infrastructurii și promovarea diversificării economice în zonele rurale. Prin integrarea în UE, Republica Moldova ar putea beneficia de sprijin și asistență pentru dezvoltarea unor sectoare conexe, cum ar fi turismul rural, producția de produse tradiționale sau activitățile non-agricole, contribuind astfel la crearea de noi oportunități de angajare și creșterea calității vieții în sate.

Reziliență în fața provocărilor globale: Fiind parte a Uniunii Europene, Republica Moldova ar putea fi mai bine echipată pentru a face față provocărilor globale, cum ar fi schimbările climatice, crizele alimentare și fluctuațiile piețelor internaționale. Beneficiind de sprijinul și resursele UE, agricultura de subzistență și de semisubzistență ar putea fi mai bine protejate împotriva riscurilor și să devină mai durabile și competitive în fața unui mediu global în continuă schimbare.

Astfel, agricultura prezintă un sector strategic pentru Republica Moldova, care dispune de potențial de dezvoltare și poate contribui la revenirea înceată a economiei la pozițiile pierdute în ultimele două decenii. Creșterea productivității necesită investiții, de aceea e necesară creșterea fondurilor de subvenționare în agricultură, o șansă pentru creșterea veniturilor obținute în sectorul agricol ar fi promovarea și facilitarea exporturilor de produse agroalimentare.

Negocierile de aderare în domeniul agriculturii sunt esențiale pentru a asigura o tranziție coerentă și eficientă către sistemul agricol al Uniunii Europene. Aceste negocieri se concentrează pe aspecte precum plățile directe, sprijinul pentru dezvoltarea rurală și măsurile tranzitorii pentru a permite o integrare graduală în UE, având în vedere particularitățile sectorului agricol din fiecare țară candidată.

[6] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022IP0436

Întrucât integrarea în Uniunea Europeană ar deschide noi oportunități, necesitatea de politici și strategii adecvate care să sprijine modernizarea și dezvoltarea durabilă a agriculturii din Republica Moldova. Îmbunătățirea capacității de a face față concurenței din UE și a produselor agricole și alimentare importate poate consolida poziția Republicii Moldova pe piața internațională și poate contribui la dezvoltarea sustenabilă și prosperitatea comunităților rurale.

Funcționarea politicii agricole comune (PAC) implică o administrație publică eficientă, capabilă să aplice și să monitorizeze o serie de norme obligatorii. Printre acestea, se regăsesc reguli referitoare la sistemele de management, cum ar fi agenția de plăți și sistemul integrat de administrare și control. Asigurarea capacității de a implementa acțiuni de dezvoltare rurală este de asemenea esențială în acest context. Experții Comisiei Europene în domeniul agriculturii și al dezvoltării rurale oferă asistență și orientări țărilor candidate și potențial candidate în vederea pregătirii pentru aderarea viitoare la UE și, în special, pentru aplicarea politicii agricole comune (PAC) și a politicii privind dezvoltarea rurală.

Aderarea la UE presupune, de asemenea, integrarea în organizarea comună a pieței pentru diverse produse agricole, cum ar fi culturile arabile, zahărul, produsele de origine animală și culturile specializate. Această integrare implică respectarea normelor și standardelor UE privind calitatea, siguranța alimentară și protecția mediului.

În final, negocierile de aderare în domeniul agriculturii sunt un proces complex și riguros, în care se ia în considerare adaptarea sistemelor și politicilor agricole la cerințele UE, pentru a asigura convergența și integrarea efectivă în structurile agricole europene.

BIBLIOGRAFIE

1. Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” (SND)
2. Strategiei naționale de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2023-2030
3. https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/82/politica-in-domeniul-concurentei%20agricol
4. https://agriculture.ec.europa.eu/international/international-cooperation/enlargement/agriculture-eu-enlargement_ro
5. https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/whypricestability_ro.pdf
6. https://ru.scribd.com/document/131851077/Agricultura-de-semi-subzistenta-in-Europa#
7. https://gov.md/ro/content/guvernul-aprobat-noi-forme-de-subventionare-fermierilor
8. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0228&qid=1689804971705
9. https://cancelaria.gov.md/ro/apc/manual-armonizarea-legislatiei-ca-element-cheie-pentru-succesul-procesului-de-integrare
10. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022IP0436